

ERSTE Stiftung

Kafka'nın Dünyası ve Mehmet Ö.'nün Davası

24 Temmuz 2014

“Birileri Josef K.’ya iftira atmış olmalıydı, çünkü kötü bir şey yapmamış olmasına rağmen bir sabah tutuklandı.”

Franz Kafka, *Dava*

Türkiye özensiz ve vasat bir ceza yargısı geleneğine sahip. Yargıçlar -fazla istekli bazı savcılarca hazırlanmış inandırıcılıktan uzak olanlar da dahil- neredeyse hiçbir iddianameyi reddetmiyorlar. Kıyaslama yapacak olursak, 2010 yılında Türkiye’de, nüfusça daha küçük olduğu Almanya’ya oranla beş kat daha fazla ceza davası vardı. Yine Almanya’da her 100,000 vatandaş için 24 yargıç bulunurken, Türkiye’de bu sayı 11. Her Türk yargıcın iş yükü Almanya’daki bir meslektaşından on kat daha ağır. Sonuçta, Türkiye’deki her hangi bir ceza mahkemesi yargıcının günde 20 kadar davaya bakmak durumunda kaldığını gözlemlemek mümkün.

Türkiye’de ayrıca, diğer Avrupa ülkelerinde olmayan bir toplu dava geleneği var. 1980 askerî darbesini takiben birçok toplu dava açıldığı malûm. 1981’de 1,477 sanıklı Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) davası ve birkaç ay sonra başlayan 1,243 sanıklı Devrimci Sol (DEVSOL) davası bunlar arasında.

Genellikle toplu davalar yıllarca sürüyor. Örneğin, DİSK davası 1981-1991 arasında on yıl, DEVSOL davası ise 32 yıl devam etti. 1982 tarihli Devrimci Yol (DEVYOL) davasında, 1989'da yedisi idam olmak üzere birçok kişi hakkında mahkûmiyet kararları verildi. Temyiz aşamasında Yargıtay hükmü bozdu. Altı yıl sonra yeni mahkûmiyet kararları çıktı. Sonunda 2012'de –yani başlangıç tarihinden 30 yıl sonra-, Yargıtay, zamanaşımı dolayısı ile davayı düşürdü. Özellikle belirtelim ki, toplu davalarda sanıkların yargılama boyunca uzun seneler tutuklu kalması ise adetten.

Türkiye'de bugün bile birçok toplu dava var. 2012'de İstanbul'da Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) üyesi 205 kişi hakkında; Ocak 2014'te, Ankara'da Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) bünyesindeki 502 kişi hakkında; Şubat 2014'te ise Kırklareli'nde, Gezi protestolarına katılan 1,309 kişi hakkında açılan davalar sürmekte.

Bütün bunlardan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz: Türkiye'de herhangi bir sebepten ötürü siyasî bir davaya dâhil olan kişi Kafka'nın eserinde tasvir ettiği dünyaya giriyor. Türk Deniz Kuvvetleri'nin bir kurmay albayının, Mehmet Örgen'in başına gelen de farklı değil.

Mayıs 2011'de bir İstanbul savcısı Mehmet Örgen'i sorguya çağırıyor. Haziran 2011'de Örgen, hükûmeti devirme teşebbüsü ile suçlanıyor. Birkaç hafta sonra tutuklanıyor ve askerî cezaevine gönderiliyor. Örgen, 361 sanık hakkında beraat veya mahkûmiyet hükmü kurulan bir toplu dava kapsamında yargılanıyor. Eylül 2012'de 16 yıl hapse mahkûm ediliyor. Aynı davada, Hava Kuvvetleri eski Komutanı, Deniz Kuvvetleri eski Komutanı ve Milli Güvenlik Konseyi'nin asker kökenli son genel sekreteri de dâhil, 324 kişi daha suçlu bulunuyor. Ekim 2013 Ankara'daki temyiz duruşmaları neticesinde Örgen'in cezası Yargıtay tarafından onanıyor. 18 Haziran 2014'te ise Anayasa Mahkemesi, Örgen ve tüm diğer sanıkların “âdil yargılama hakkının ihlâl edildiği” tespiti ile yeniden yargılama kararı veriyor.

Adını 2003 yılında dört yıldızlı bir ordu komutanı önderliğinde hazırlandığı öne sürülen bir darbe teşebbüsü iddiasından alan Balyoz davası, Türkiye'nin son on yıllardaki en önemli davası. Bu dava ülkedeki ordu ve seçilmiş hükûmet arasındaki güç dengesini tamamen değiştirdi. Kurumsal yapılanma ve işleyiş açısından bir devrime yol açtı. Türkiye'de askerler cezaî dokunulmazlıklarını kaybetti. Ancak dava, Türkleri kaynaştıracak iken kutuplaştırdı. Bazıları için, hiçbir sorumluluğu bulunmadan iktidarın gerçek sahibi konumundaki generallerin hakim olduğu siyasî düzen ile uzun süreden beri görülmesi gereken bir hesaptı bu dava. Kimileri için ise bir maskaralık, bir cadı avı, üretilmiş delillere dayanan bir dava. Gelinek noktada, Balyoz aslında her iki tanıma da uyuyor. Dava ile Türk siyasetinde 50 yıllık asker hâkimiyeti son erdi. Doğru, ancak bunun için, Mehmet Örgen gibi birçok insan büyük bir bedel ödemek zorunda kaldı.

Asker kökenli bir aile, Türk Hava Kuvvetleri'nde görevli bir baba. 14 yaşında Heybeliada'daki seçkin Deniz Lisesinde başlayan, Deniz Harp Akademisi'ne uzanan bir öğrenim hayatı. Birçok gemide ve deniz üssünde görevler. Önce İstanbul Deniz Harp Akademisinden, 1997'de ise Rhode Island ABD Deniz Harp Akademisinden mezuniyet. Ağustos 2001'de Virginia'daki NATO Atlantik Müttefik Yüksek Komutanlığı'nda görevlendiriliyor Örgen. İngiliz ve Amerikalı üstlerinin takdirini kazanıyor. ABD'de geçen dört yıldan sonra Ankara'ya dönüyor ve zamanın Deniz Kuvvetleri Komutanı'nın Özel Sekreteri olarak çalışmaya başlıyor. Kariyerinde süratle ilerliyor. 2011 baharında, Libya'daki gelişmeler nedeni ile birçok kurumun oluşturduğu görev gücünde Deniz Kuvvetleri'ni temsil ediyor. Bingazi'deki isyancılara karşı Muammer Kaddafi'ye bağlı kuvvetlerin gerçekleştirdiği saldırılar sırasında uluslararası bir harekât başlatılıyor. Söz konusu dönemde Türkiye iki hafta zarfında 21,000 sivil tahliye ediyor.

Örgen'in o zamanlar bilmediği, askeri kariyerine son verecek olaylar zincirinin bambaşka bir mecrada dallanıp budaklanmakta olduğu. Şubat 2011'de polis Hava Kuvvetleri'nden emekli bir istihbarat subayının evinde arama yapıyor. Bir çekmece, dijital veriler içeren bir taşınabilir bellek bulunuyor. Bellekteki Microsoft belgelerinden biri "transfer" adı altında kaydedilmiş iki cümlelik bir mektup. Bu belgede, Deniz Binbaşı Mehmet Örgen, ismi belirtilmeyen bir üstüne, "operasyonel timlerin" faaliyetleri için Yarbay Ali Türkşen'in talep ettiği 17 adet tabancayı temin etmek üzere anlaşma yapıldığını haber veriyor.

27 Mayıs 2011'de Mehmet Örgen'i sorguya çeken savcının dikkati bu mektuba yoğunlaşıyor. Mehmet Örgen, Ali Türkşen'i tanıyor mu? Türkşen, Sualtı Taaruz (SAT) güçlerinin eski bir üyesi ve Örgen'in sorgulandığı tarihte, hükûmete karşı kurulduğu iddia edilen 2002 (Balyoz) ve 2009 (Ergenekon) kumpaslarının sanıkları arasında yer alıyor.

Polis soruşturmasına göre, belge Deniz Kuvvetleri'nin Ankara'daki karargâhındaki bir bilgisayarda, ilk olarak 11 Aralık 2002'de son olarak ise 30 Aralık 2002'de kaydedildiği sonucuna varılıyor. Örgen mektubu yazmadığını söylüyor. Savcıya 11 Aralık 2002'de Almanya'da NATO Harekat Planlama Kursu'na katıldığını ve o tarihten öncede ABD'de olduğunu gösteren kesin deliller sunuyor. Türkşen ile de hiç temasının olmadığını belirtiyor. Haziran 2011'de savcının bitirdiği iddianamede sadece "bir sayfa" Örgen hakkında. İsnat edilen suç: Balyoz darbe planının parçası olmak. Suçun dayandığı tek dayanak taşınabilir bellekteki mektup. İddianamede "belgenin Deniz Binbaşı Mehmet Örgen adına imzaya açıldığı" belirtiliyor. Herhangi bir kumpasa Örgen'in dahlini gösterebilecek, bundan başka da bir delil bulunmuyor.

Balyoz davası Avrupa'nın en büyük hapisanelerinden birinde, İstanbul'un batısında yer alan 10,000 kişi kapasiteli Silivri Hapishanesi'nde görülüyor. Üç kişilik bir yargıç heyeti, 361 kişinin kaderini çiziyor. Eskiden spor salonu olarak kullanılan yere mahkeme kuruluyor. Örgen ve diğer sanıklar, ortada, çevrili bir bölmede yargılanıyor. 108 duruşma boyunca, Örgen'in durumu yalnız bir kere, Kasım 2011'de görüşülüyor. Örgen yargıçlara mektubu niye kendisinin yazmış olamayacağını tekrar anlatıyor. Heyet ise ona konu ile ilgisi tartışılır birkaç soru yöneltiyor. Soru cevap bölümü bir saatten az sürüyor.

Mart 2012'de sanık müdafileri Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden alınan bir bilirkişi raporunu mahkemeye sunuyor. Raporda "Elektronik belgeler üzerindeki değişiklikler, el yazılı ve ıslak imzalı belgelerdekenden farklı olarak kolaylıkla ve farkedilmez bir şekilde yapılabilmektedir... Belgeyi herhangi bir kişi üretmiş olabilir" şeklinde bir ibare var. Mayıs 2012'de, ABD'de yerleşik bir adli bilişim firmasının yaptığı incelemede ise mektubu içeren taşınabilir bellekte çok açık oynama emareleri buluyor. Firmanın hazırladığı rapora göre, "iki taranmış imajın ve iki belgenin kaydedildikleri tarihte varolmayan şeylere referans taşıdığı" görülmekte.

Ocak 2013'te açıklanan 1,437 sayfalık gerekçeli mahkeme kararında Mehmet Örgen'e dört sayfadan az yer veriliyor. İddianamede yazılanlar yani "mektubun Örgen'in imzasına açıldığı" tekrar ediliyor. Başka bir delil dayanak olarak gösterilmiyor. Kararda "bir darbe planında bu suçun icra faaliyetlerine dair evrakta, suça dahil olmayan bir kişinin isminin olamayacağı" noktasına dikkat çekiliyor. Böylece Örgen 16 yıla mahkûm ediliyor.

Mehmet Örgen, hapishaneden kararı temyiz ediyor. Ankara'da bulunan Yargıtay davayı yeniden değerlendiriyor. Ağustos 2013'te Örgen'in müdafisine deliller ile ilgili itirazını dile getirmesi için on beş dakika süre veriliyor. Ekim 2013'te Yargıtay, yüzlerce kişinin

mahkûmiyeti ile ilgili kararını 65 sayfalık bir metne sığdırıyor. Neredeyse her bir sayfaya beş kişi...Örgen'in cezası onanıyor.

Balyoz davasında sanık koltuğuna oturanların çoğu mahkûm oluyor ancak ilk derece mahkemesinde 36 kişi beraat ediyor. Abdullah Zafer Arısoy bunların arasında. Mahkeme heyeti, sanığın adının liste ve belgelerde geçmesinin, kendisinin “Balyoz Harekât Planından haberdar olduğu ve suça iştirak ettiği yönünde” yeterli delil teşkil etmediğine kanâat getiriyor. Yargıtay aynı sebeple 25 kişinin daha beraatine karar veriyor. Bu durum oldukça kafa karıştırıcı. Niye yürütülen bu mantık, ilk derecede sadece 36 kişiye, temyiz aşamasında ise sadece 25 kişiye uygulanıyor? Örgen’e ise niye hiç uygulanmıyor?

Mehmet Örgen, Anayasa Mahkemesi’ne başvuruyor. Ocak 2014’te, dava bu mahkeme tarafından incelemeye başlanıyor. 18 Haziran 2014’te oybirliği ile alınan 45 sayfalık karar o güne kadar verilen tüm kararları bozacak şekilde, yargılamanın gidişatını tersine çeviriyor. Anayasa Mahkemesi üyeleri Balyoz davasında “ilk derece mahkemesi tarafından yeniden yargılama yapılmasına” hükmediyor.

Balyoz iddianamelerini sekiz savcının eseri. Kararları verenler ise ilk derece mahkemesi ve Yargıtay’da toplam sekiz yargıç. Bu son on yılların en önemli davasında kıdemli yargıçlar nasıl oluyor da delillerin ihtiva ettiği çelişkilere odaklanmıyor? Ayrıca, Türkiye’de nasıl oluyor da şimdi dahi yüzlerce sanığın mahkeme salonunu doldurduğu toplu davalar görülebiliyor?

19 Haziran 2014’te yeniden yargılama ile görevlendirilen ilk derece mahkemesi yargıçları, bu davadan tutuklu sanıkların hepsinin tahliyesine karar veriyor. Mehmet Örgen’in üç yıl süren tutukluluğu da böylece sona eriyor. Dava ise devam etmekte. Bugün hâlâ 299 kişi son derece ciddî suçlamaların muhatabı. Öte yandan, Mehmet Örgen’i 16 yıl mahkûmiyete çarptıran, hatta bir kere değil iki kere çarptıran, sonra da herşeyin sil baştan görülmesine karar veren adalet sistemi de yerli yerinde duruyor...

This essay is part of the “Return to Europe Revisited” project supported by ERSTE Foundation. Following the award-winning twelve-part documentary series “Return to Europe” (2008/12), we revisit all countries covered by the series.